

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Кзз 98/2023
22.02.2023. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Невенке Важић, председника већа, Милене Рашић, Дубравке Дамјановић, Мирољуба Томића и Татјане Вуковић, чланова већа, са саветником Врховног касационог суда Снежаном Лазин, као записничарем, у кривичном предмету окривљеног АА, због кривичног дела ванбрачна заједница са малолетником из члана 190. став 1. Кривичног законика, одлучујући о захтеву за заштиту законитости Републичког јавног тужиоца КТЗ.бр.1551/22 од 31.01.2023. године, поднетом против правноснажне пресуде Основног суда у Великој Плани К.79/22 од 26.08.2022. године, у седници већа одржаној дана 22.02.2023. године, једногласно, донео је

ПРЕСУДУ

ДЕЛИМИЧНО СЕ УСВАЈА захтев за заштиту законитости Републичког јавног тужиоца КТЗ.бр.1551/22 од 31.01.2023. године и **УТВРЂУЈЕ** да су правноснажном пресудом Основног суда у Великој Плани К.79/22 од 26.08.2022. године учињене битна повреда одредаба кривичног поступка из члана 438. став 1. тачка 3) Законика о кривичном поступку у вези члана 150. став 1. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица и повреда одредбе члана 154. став 1. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, док се захтев Републичког јавног тужиоца у односу на повреду закона из члана 441. став 4. Законика о кривичном поступку у вези члана 264. став 1. Законика о кривичном поступку и члана 154. став 2. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица **ОДБИЈА** као неоснован.

Образложење

Правноснажном пресудом Основног суда у Великој Плани К.79/22 од 26.08.2022. године окривљени АА је оглашен кривим због извршења кривичног дела ванбрачна заједница са малолетником из члана 190. став 1. КЗ и изречена му је условна осуда којом му је утврђена казна затвора у трајању од 3 (три) месеца и одређено је да се иста неће извршити уколико окривљени за време проверавања од 1 (једне) године од правноснажности пресуде не учини ново кривично дело.

Истом пресудом оштећена је за остваривање имовинскоправног захтева упућена на парницу. Окривљени је обавезан да плати Основном јавном тужилаштву у Великој

Плани трошкове кривичног поступка у износу од 62.808,00 динара, те да плати суду паушал у износу од 5.000,00 динара, а све у року од 15 дана од правноснажности пресуде под претњом принудног извршења.

Против наведене правноснажне пресуде Републички јавни тужилац је поднео захтев за заштиту законитости КТЗ.бр.1551/22 од 31.01.2023. године, због битне повреде одредаба кривичног поступка из члана 438. став 1. тачка 3) ЗКП у вези члана 150. став 1. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, због повреде одредбе члана 264. став 1. ЗКП у вези члана 154. став 2. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица и због повреде одредбе члана 154. став 1. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица, са предлогом да Врховни касациони суд усвоји поднети захтев, те да на основу члана 492. став 1. тачка 1) ЗКП укине правноснажну пресуду Основног суда у Великој Плани К.79/22 од 26.08.2022. године и предмет врати том суду на поновну одлуку.

Врховни касациони суд је у седници већа коју је одржао у смислу члана 490. Законика о кривичном поступку (у даљем тексту: ЗКП), без обавештавања Републичког јавног тужиоца, сматрајући да његово присуство није од значаја за доношење одлуке (члан 488. став 2. ЗКП), размотрио списе предмета и правноснажну пресуду против које је захтев за заштиту законитости поднет, па је, након оцене навода изнетих у захтеву, нашао:

Захтев за заштиту законитости Републичког јавног тужиоца је делимично основан и то у делу у коме се правноснажна пресуда побија због битне повреде одредаба кривичног поступка из члана 438. став 1. тачка 3) ЗКП у вези члана 150. став 1. Закона о малолетним учиниоцима кривичних дела и кривичноправној заштити малолетних лица (у даљем тексту: ЗОМ) и због повреде одредбе члана 154. став 1. ЗОМ, док је неоснован у делу који се односи на повреду закона из члана 441. став 4. ЗКП у вези члана 264. став 1. ЗКП и члана 154. став 2. ЗОМ.

По налажењу Врховног касационог суда основано се у поднетом захтеву Републичког јавног тужиоца указује да је доношењем побијане правноснажне пресуде Основног суда у Великој Плани К.79/22 од 26.08.2022. године учињена битна повреда одредаба кривичног поступка из члана 438. став 1. тачка 3) ЗКП у вези члана 150. став 1. ЗОМ, обзиром да је Основни суд у Великој Плани приликом одржавања рочишта за изрицање кривичне санкције и доношења наведене правноснажне пресуде одмах по његовом окончању, био непрописно састављен.

Из списка предмета произилази да је Основни јавни тужилац у Великој Плани поднео оптужни предлог КТ.бр.42/22, КТО.бр.64/22 од 07.03.2022. године против окривљеног АА због постојања оправдане сумње да је извршио кривично дело ванбрачна заједница са малолетником из члана 190. став 1. КЗ, те да је у истом на основу члана 512. став 1. ЗКП јавни тужилац ставио захтев да се пред Основним судом у Великој Плани као стварно и месно надлежним закаже рочиште за изрицање кривичне санкције, обзиром да по његовом налажењу одржавање главног претреса није потребно имајући у виду прикупљене доказе и признање окривљеног да је учинио предметно кривично дело.

Одредбом члана 22. став 1. ЗКП прописано је да у првом степену суди судија појединац за кривична дела за која је прописана новчана казна или казна затвора до 8 година.

Одредбом члана 156. ЗОМ предвиђено је да се у погледу надлежности и састава суда који суди пунолетним учиниоцима кривичних дела на штету малолетних лица, сходно примењују одредбе Законика о кривичном поступку, ако нису у супротности са одредбама овог закона.

Одредбом члана 150. став 1. ЗОМ предвиђено је да веће којим председава судија који је стекао посебна знања из области права детета и кривичноправне заштите малолетних лица, суди пунолетним учиниоцима одређених кривичних дела прописаних Кривичним закоником, ако је оштећени у кривичном поступку малолетно лице, те је даље таксативно наведено 27 кривичних дела на које се ова одредба односи, а између осталих кривичних дела наведено је и кривично дело ванбрачна заједница са малолетником из члана 190. КЗ.

Дакле, како ЗОМ у делу трећем садржи посебне одредбе о заштити малолетних лица као оштећених у кривичном поступку, између осталог и одредбу члана 150. став 1. ЗОМ у погледу састава суда који суди пунолетним учиниоцима кривичних дела на штету малолетних лица, а којом одредбом је предвиђено да веће којим председава судија који је стекао посебна знања из области права детета и кривичноправне заштите малолетних лица суди пунолетним учиниоцима за кривично дело ванбрачна заједница са малолетником из члана 190. КЗ, ако је оштећени у кривичном поступку малолетно лице, па како се у конкретном случају ради о малолетној оштећеној ББ, то је стога рочиште за изрицање кривичне санкције у скраћеном поступку морало бити одржано пред већем у саставу који је одређен одредбом члана 150. став 1. ЗОМ, а не пред судијом појединцем, без обзира што је за кривично дело ванбрачна заједница са малолетником из члана 190. став 1. КЗ које је окривљеном стављено на терет прописана казна затвора до 3 године, а што је иначе и у сагласности са ставом Кривичног одељења Врховног касационог суда из 2017. године.

Имајући у виду да је у конкретном случају рочиште за изрицање кривичне санкције, на којем је одмах по његовом окончању донета побијана правноснажна пресуда Основног суда у Великој Плани, одржано пред судијом појединцем, а не сходно члану 150. став 1. ЗОМ пред већем којим председава судија који је стекао посебна знања из области права детета и кривичноправне заштите малолетним лицима, то је дакле у конкретном случају учињена битна повреда одредаба кривичног поступка из члана 438. став 1. тачка 3) ЗКП у вези члана 150. став 1. ЗОМ, а на шта се основано указује у поднетом захтеву за заштиту законитости Републичког јавног тужиоца.

Поред тога, по оцени овога суда, основано се захтевом за заштиту законитости Републичког јавног тужиоца указује и да је побијаном правноснажном пресудом Основног суда у Великој Плани учињена повреда одредбе члана 154. став 1. ЗОМ, обзиром да из списка предмета произилази да Основни суд у Великој Плани није на рочиште за изрицање кривичне санкције, поред јавног тужиоца и окривљеног, позвао и пуномоћника малолетне оштећене ББ - адвоката Ненада Илића који јој је сходно одредби члана 154. став 1. ЗОМ постављен од стране Основног јавног тужиоца у Великој Плани решењем А.бр.22/22 од 31.01.2022. године.

Одредбом члана 515. став 2. ЗКП прописано је да се на рочиште за изрицање кривичне санкције позивају странке и бранилац, а уз позив се окривљеном и његовом браниоцу доставља и оптужни предлог.

Одредбом члана 154. став 1. ЗОМ прописано је да малолетно лице као оштећени мора имати пуномоћника од првог саслушања окривљеног.

Правилним тумачењем одредбе члана 154. став 1. ЗОМ, у којој законодавац јасно и изричито наводи да малолетно лице као оштећени мора имати пуномоћника од првог саслушања окривљеног, долази се до закључка да малолетно оштећено лице мора имати пуномоћника у свим фазама кривичног поступка и то од првог саслушања окривљеног па све до правноснажног окончања кривичног поступка. Из наведеног произилази да смисао одредбе члана 154. став 1. ЗОМ није обавезивање органа поступка (јавни тужилац или суд у зависности од фазе поступка) да само формално постави пуномоћника малолетном оштећеном у ситуацији када он нема изабраног пуномоћника, а као што је то управо учињено у конкретном случају када је доношењем решења Основног јавног тужиоца у Великој Плани А.бр.22/22 од 31.01.2022. године малолетној оштећеној постављен пуномоћник - адвокат Ненад Илић, већ је смисао ове законске одредбе управо то да омогући активно учешће пуномоћника малолетног оштећеног током читавог кривичног поступка ради заштите интереса малолетног лица.

Приликом регулисања овог питања одредбе ЗОМ, који у конкретном случају представља „*lex specialis*“, иду више у прилог малолетном оштећеном и заштити његових права у кривичном поступку, обзиром да учешће пуномоћника из реда адвоката може да у значајној мери допринесе заштити права малолетног оштећеног, па је стога по налажењу Врховног касационог суда, у конкретном случају, везано за позивање на рочиште за изрицање кривичне санкције постављеног пуномоћника малолетне оштећене – адвоката Ненада Илића, требало применити одредбе ЗОМ као „*lex specialis*“ у односу на одредбу члана 515. став 2. ЗКП.

У прилог овоме говори и Конвенција о правима детета која предвиђа да је дете људско биће које није навршило 18 година живота ако се, на основу закона који се односи на дете, пунолетство не стиче раније, а која Конвенција поред људских права које друге конвенције гарантују свим лицима без обзира на њихов узраст, предвиђа и регулише и нека додатна права с обзиром на специфичну природу деце и достигнути ниво развоја. Основне принципе ове Конвенције чине право на недискриминацију, право на уважавање најбољег интереса детета, право на живот, опстанак и развој и право на партиципацију, при чему је од посебне важности члан 3. Конвенције којим се предвиђа да у свим поступцима и свим активностима који се тичу деце увек треба примарно поштовати и нарочито ценити интересе детета, а овакво поступање је обавезно за све институције које долазе у контакт са децом и то јавне или приватне институције за социјалну заштиту, судове, административне органе, законодавна тела. Поред тога, Породични закон Републике Србије у члану 6. став 1. такође прописује да је свако дужан да се руководи најбољим интересом детета у свим активностима које се тичу детета.

Следствено свему напред наведеном, иако одредбом члана 515. став 2. ЗКП није изричито прописано да се на рочиште за изрицање кривичне санкције позива и пуномоћник малолетне оштећене, по налажењу Врховног касационог суда, у конкретном случају Основни суд у Великој Плани је требало да примени одредбу

члана 154. став 1. ЗОМ као „lex specialis“ у односу на ЗКП и да сходно напред наведеном тумачењу ове одредбе на рочиште за изрицање кривичне санкције, поред јавног тужиоца и окривљеног, позове и постављеног пуномоћника малолетне оштећене - адвоката Ненада Илића, а имајући при томе у виду и одредбе Конвенције о правима детета којима је као једно од основних права детета предвиђено право на уважавање најбољег интереса детета.

Захтев за заштиту законитости Републичког јавног тужиоца је неоснован у делу који се односи на повреду закона из члана 441. став 4. у вези члана 264. став 1. ЗКП и члана 154. став 2. ЗОМ.

Наиме, неосновано се, по оцени овога суда, у поднетом захтеву Републичког јавног тужиоца указује да је Основни суд у Великој Плани одлуком о трошковима кривичног поступка и то у делу у којем је обавезао окривљеног АА да Основном јавном тужилаштву у Великој Плани надокнади износ од 62.808,00 динара везано за трошкове постављеног пуномоћника малолетној оштећеној, повредио одредбе члана 264. ЗКП и члана 154. став 2. ЗОМ на штету окривљеног. Изнетим наводима захтева за заштиту законитости Републички јавни тужилац суштински указује на повреду закона из члана 441. став 4. у вези члана 264. став 1. ЗКП и члана 154. став 2. ЗОМ.

Одредбом члана 264. став 1. ЗКП прописано је да кад суд окривљеног огласи кривим, изрећи ће у пресуди да је дужан да накнади трошкове кривичног поступка. Одредбом члана 261. став 2. тачка 8) ЗКП прописано је да трошкови кривичног поступка обухватају нужне издатке оштећеног и његовог законског заступника, као и награду и нужне издатке његовог пуномоћника.

Одредбом члана 154. став 2. ЗОМ прописано је да у случају да малолетно лице нема пуномоћника, њега ће решењем из реда адвоката који су стекли посебна знања из области права детета и кривичноправне заштите малолетних лица поставити председник суда. Трошкови заступања падају на терет буџетских средстава суда.

По налажењу Врховног касационог суда правилним тумачењем цитиране одредбе члана 154. став 2. ЗОМ произилази да је њен смисао да се јавни тужилац или суд као орган поступка (у зависности од фазе поступка) обавезу да из својих средстава исплате унапред трошкове везано за постављеног пуномоћника малолетном оштећеном, те да ове трошкове не сноси малолетни оштећени као заступано лице, односно његов законски заступник, с тим што ће се коначна наплата ових трошкова, а на основу пописа унапред исплаћених трошкова који је дужан да приложи орган поступка, извршити на основу правила предвиђених у члановима 263. до 265. ЗКП, када ће одређено лице бити обавезано на њихову исплату или ће бити одређено да ови трошкови коначно падају на терет буџетских средстава. Дакле, смисао одредбе члана 154. став 2. ЗОМ није да трошкови везано за постављеног пуномоћника малолетном оштећеном искључиво и коначно падају на терет буџетских средстава, без обзира на исход самог кривичног поступка у погледу главне ствари, а како то неосновано у поднетом захтеву тумачи Републички јавни тужилац,

Имајући у виду да је у конкретном случају побијаном правноснажном пресудом Основног суда у Великој Плани окривљени АА оглашен кривим због извршења кривичног дела ванбрачна заједница са малолетником из члана 190. став 1. КЗ, а у ком случају је суд управо дужан да примени одредбу члана 264. став 1. ЗКП (на чију

неправилну примену од стране суда се позива Републички јавни тужилац и исту цитира) и да изрекне у пресуди да је окривљени дужан да накнади трошкове кривичног поступка, те имајући при томе у виду прави смисао прописивања одредбе члана 154. став 2. ЗОМ, то из наведеног, по налажењу Врховног касационог суда, произилази да Основни суд у Великој Плани побијаном правноснажном пресудом, којом је обавезао окривљеног да плати Основном јавном тужилаштву у Великој Плани износ од 62.808,00 динара на име трошкова постављеног пуномоћника малолетној оштећеној, а које је ово тужилаштво унапред исплатило постављеном пуномоћнику малолетне оштећене - адвокату Ненаду Илићу по решењу Основног јавног тужиоца у Великој Плани А.бр.22/22, КТ.бр.42/22 од 09.03.2022. године, никако није могао повредити одредбе члана 264. став 1. ЗКП и члана 154. став 2. ЗОМ, а како се то неосновано истиче у поднетом захтеву Републичког јавног тужиоца.

Са изнетих разлога, Врховни касациони суд је делимично усвојио захтев за заштиту законитости Републичког јавног тужиоца КТЗ.бр.1551/22 од 31.01.2023. године, те је, имајући при томе у виду природу повреда закона на које се основано истиче у поднетом захтеву, на основу одредбе члана 492. став 1. тачка 3) ЗКП утврдио да су побијаном правноснажном пресудом Основног суда у Великој Плани К.79/22 од 26.08.2022. године учињене битна повреда одредаба кривичног поступка из члана 438. став 1. тачка 3) ЗКП у вези члана 150. став 1. ЗОМ и повреда одредбе члана 154. став 1. ЗОМ, при томе не дирајући у правноснажност наведене пресуде, док је захтев Републичког јавног тужиоца у односу на повреду закона из члана 441. став 4. ЗКП у вези члана 264. став 1. ЗКП и члана 154. став 2. ЗОМ одбио као неоснован и то на основу одредбе члана 491. став 1. ЗКП.

Записничар-саветник
Снежана Лазин, с.р.

Председник већа-судија
Невенка Важић, с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић